

İlk Türk İslam Devletleri — Deneme

KPSS AI Coach · 03.08.2026 · 10 soru

1. 935 yılında kurucusu Ebu Bekir Muhammed olan ve Mısır sahasında kurulan ilk Türk-İslam siyasî oluşumu olarak verilen devlet aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tolunoğulları
- B) İhşidiler
- C) Karahanlılar
- D) Gazneliler
- E) Büyük Selçuklular

2. 1055'teki Bağdat Seferi'nin ardından Abbasi Halifesi Kaim bi Emrillah tarafından kendisine "Doğunun ve Batının Sultanı" unvanı verilen Selçuklu hükümdarı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tuğrul Bey
- B) Alp Arslan
- C) Gazneli Mahmut
- D) Tolunoğlu Ahmet
- E) Ebu Bekir Muhammed

3. Mısır'da kurulan ilk Türk-İslam devleti olarak bilinen siyasî oluşum aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tolunoğulları
- B) İhşidiler
- C) Eyyubiler
- D) Karahanlılar
- E) Gazneliler

4. 1040 yılında Gazneliler ile Selçuklular arasında yapılan ve Selçukluların bağımsızlık sürecinde belirleyici olan savaş aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Pasinler Savaşı
- B) Dandanakan Savaşı
- C) Malazgirt Savaşı
- D) Miryokefalon Savaşı
- E) Dorylaion Savaşı

Gazneli Mahmut, Abbasi halifesini B veyhoğullarının baskısından kurtarmıştır. Bu gelişmenin ardından halifeden özel bir unvan almıştır.

5. Buna göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Gazneli Mahmut'un halifelik makamını ortadan kaldırdığına
- B) Gazneli Mahmut'un siyasal nüfuzunu meşrulaştıran bir unvan elde ettiğine
- C) Tuğrul Bey'in 1040'taki Dandanakan Savaşı'nı kazandığına
- D) Tolunoğullarının Mısır'da kurulan ilk Türk-İslam devleti olduğuna
- E) Karahanlıların ilk posta teşkilatını kurduğuna

Gazneli Mahmut, Abbasi halifesini Şii B veyhoğullarının baskısından kurtardığı için halifeden 'Sultan' unvanını almıştır. Benzer şekilde Selçuklu Hükümdarı Tuğrul Bey de 1055'teki Bağdat Seferi sonrasında aynı mezhepsel tehdide karşı halifeyi korumuş ve 'Doğunun ve Batının Sultanı' unvanını elde etmiştir.

6. Bu gelişmelere bakılarak ilk Türk-İslam devletlerinin siyasi ve askeri faaliyetleriyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) İslam dünyasında koruyucu bir rol üstlendikleri
- B) Halifelik makamını kendi hanedanlarına geçirdikleri
- C) Siyasi yetkileri tamamen dini otoriteye devrettikleri
- D) Şii Büveyhoğulları devletinin varlığına kesin olarak son verdikleri
- E) İslamiyet'i Türkler arasında ilk kez yaymaya başladıkları

7. 1040 yılında Gazneliler ile Selçuklular arasında gerçekleşen Dandanakan Savaşı, Horasan bölgesinin hakimiyeti için yapılan son büyük mücadele olmuş ve Gaznelilerin yenilgisiyle sonuçlanmıştır. Bu durumun aşağıdakilerden hangisine ortam hazırladığı savunulabilir?

- A) Selçukluların bağımsızlık sürecinin kesinleşerek kurumsallaşmasına
- B) Anadolu'nun kapılarının tamamen Türk g çlerine açılmasına
- C) Abbasi halifeliğinin Selçuklu hanedanına geçmesine
- D) Gazneli Devleti'nin aynı yıl içerisinde tamamen yıkılmasına
- E) Karahanlı Devleti'nin İslamiyeti resmi din olarak kabul etmesine

8. Türklerin İslamiyeti kabulünden sonraki dönemde gerçekleştirdiği askeri ve siyasi mücadelelerle ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğru değildir?

- A) 1040 yılındaki Dandanakan Savaşı, Gazneliler ile Selçuklular arasında yapılmıştır.
- B) Malazgirt Savaşı, Anadolu coğrafyasında Türkiye tarihinin başlamasında belirleyici olmuştur.
- C) Dandanakan Savaşı sonrasında Gazneliler, Selçuklular karşısında büyük bir yenilgiye uğramıştır.
- D) 1071 yılında gerçekleşen Malazgirt Savaşı ile Anadolu'nun kapıları Türklere açılmıştır.
- E) Dandanakan Savaşı, 1071 yılında Selçukluların Bizans'a karşı kazandığı ilk büyük zaferdir.

9. Aşağıdakilerden hangisi Mısır'da kurulan ilk Türk-İslam devletleri ile ilgili doğru bir bilgi değildir?

- A)** Tolunoğulları, Mısır sahasında kurulan ilk Türk-İslam siyasi teşekkülüdür.
- B)** İhşidiler Devleti'nin kurucusu Ebu Bekir Muhammed'dir.
- C)** Tolunoğulları egemenlik kurdukları topraklarda bayındırlık faaliyetleri yürütmüşlerdir.
- D)** İhşidiler, Abbasi halifeliğinin zayıflamasıyla bağımsızlık kazanmışlardır.
- E)** Tolunoğulları Devleti, 1040 yılında Selçuklularla yapılan Dandanakan Savaşı sonucunda yıkılmıştır.

10. Sınırları Hindistan'dan Maverünnehir'e kadar uzanan Gazneliler ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A)** Devletin ilk askeri ve idari temelleri Alp Tigin tarafından atılmıştır.
- B)** Bağımsızlığın elde edilmesindeki rolünden ötürü gerçek kurucu Sebük Tigin kabul edilir.
- C)** Egemenlik sahalarında haberleşmeyi düzenli kılmak adına ilk posta teşkilatını oluşturmuşlardır.
- D)** Abbasi halifesini Büveyhoğulları baskısından kurtaran hükümdarlarına "Sultan" unvanı verilmiştir.
- E)** Selçuklular karşısında 1040 yılında yapılan Dandanakan Savaşı'nda büyük bir yenilgi almışlardır.

Cevap Anahtarı

1. B

2. A

3. A

4. B

5. B

6. A

7. A

8. E

9. E

10. C

Çözümler

- 1.** Kökte 935 yılı, kurucu adı Ebu Bekir Muhammed ve Mısır'da kurulan ilk Türk-İslam devleti olma özelliği birlikte verilmiştir. Bu üç ipucu İhşidiler'i işaret eder. En güçlü çeldirici Tolunoğullarıdır; ancak Tolunoğulları Mısır'da kurulan ilk Türk-İslam devleti olmakla birlikte kurucusu Ebu Bekir Muhammed değildir.
- 2.** Tuğrul Bey, 1055'teki Bağdat Seferi sonrasında Abbasi Halifesi Kaim bi Emrillah tarafından "Doğunun ve Batının Sultanı" unvanını almıştır. Bu nedenle doğru cevap Tuğrul Bey'dir. En güçlü çeldirici Alp Arslan'dır; ancak o, bu unvanı alan hükümdar değildir.
- 3.** Mısır'da kurulan ilk Türk-İslam devleti Tolunoğullarıdır. İhşidiler de Mısır sahasında bir Türk-İslam devletidir; ancak ilk değildir. Bu nedenle en güçlü çeldirici B'dir.
- 4.** Doğru cevap B'dir; çünkü 1040 yılında Gazneliler ile Selçuklular arasında yapılan ve Selçukluların bağımsızlık sürecinde belirleyici olan savaş Dandanakan Savaşı'dır. A şıkkı aynı tarihî çevrede yer alan başka bir savaş olduğu için çeldiricidir; ancak Pasinler Savaşı 1048'de yapılmıştır ve bu bilgi soruda verilen 1040 yılıyla uyuşmaz.
- 5.** Gazneli Mahmut'un halifeden 'Sultan' unvanını alması, siyasal nüfuzunun meşrulaştırılması sonucunu doğurur. En güçlü çeldirici A'dır; olayda halifelik makamı ortadan kaldırılmamış, yalnızca halifeye yardım edilmiştir.
- 6.** Gazneli Mahmut'un Abbasi halifesini Şii Büveyhoğullarının baskısından kurtararak 'Sultan' unvanını alması ve Tuğrul Bey'in 1055 Bağdat Seferi ile halifeyi koruyarak 'Doğunun ve Batının Sultanı' unvanını elde etmesi, Türk-İslam devletlerinin İslam dünyasında koruyucu bir rol üstlendiğini açıkça ortaya koymaktadır. B şıkkında belirtilen halifeliğin Türklere geçmesi durumu bu dönemde gerçekleşmemiştir; halifelik Abbasi soyunda kalmaya devam etmiştir. C ve D seçenekleri tarihsel gerçeklerle uyuşmayan aşırı ve hatalı yargılardır. E seçeneğindeki yayılma süreci ise bu askeri koruyuculuk faaliyetlerinden çok daha önce başlamıştır.
- 7.** Dandanakan Savaşı (1040), Selçukluların bağımsızlık sürecinde en belirleyici savaştır ve devletin fiilen kurulmasını sağlamıştır. Anadolu kapılarının açılması ise Malazgirt Savaşı ile ilgilidir.
- 8.** Dandanakan Savaşı, 1040 yılında Gazneliler ile Selçuklular arasında yapılmıştır. 1071 yılında Bizans'a karşı kazanılan savaş ise Malazgirt Savaşı'dır.
- 9.** Tolunoğulları Devleti Mısır'da kurulan ilk Türk-İslam devletidir ancak 905 yılında Abbasiler tarafından yıkılmıştır. 1040 yılındaki Dandanakan Savaşı ise Gazneliler ile Selçuklular arasında yapılmış olup Selçukluların bağımsızlık sürecini başlatan, Gaznelilerin ise yıkılış sürecine girmesine yol açan bir savaştır. Tolunoğullarının bu savaşla tarihsel bir ilgisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla E seçeneğindeki bilgi yanlıştır.
- 10.** Türk-İslam devletleri tarihinde haberleşme ağını kurarak ilk posta teşkilatını oluşturan devlet Gazneliler değil, Karahanlılar'dır. Dolayısıyla C seçeneğindeki bilgi Gazneliler için geçerli olmayıp Karahanlılar'a aittir. Diğer seçeneklerde yer alan bilgiler ise Gazneliler tarihine ait kesin ve doğru bilgilerdir: Devletin temeli Alp Tigin tarafından atılmış, bağımsızlığı kazandıran Sebük Tigin gerçek kurucu sayılmış, Gazneli Mahmut halifeyi kurtararak ilk kez 'Sultan' unvanını kullanmış ve devlet 1040 yılındaki Dandanakan Savaşı'nda Selçuklulara yenilerek yıkılış sürecine girmiştir.